

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ M. K.P.N., 2/ J. N.K.P.N., 3/ M. N.K.P.N.**, zastúpených JUDr. J. F.F., proti žalovanej **J. K.P.J.**, zastúpenej JUDr. D. D.D., **o odstránenie oplotenia, o uložení povinnosti trpieť právo prechodu a o protinávrhu žalovanej na zrušenie vecného bremena**, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 17 C 81/2007, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu v Žilne z 28. októbra 2009 č.k. 17 C 81/2007-187 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline zo 16. februára 2010 sp. zn. 5 Co 20/2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Okresného súdu Žilina z 28. októbra 2009 č.k. 17 C 81/2007-187 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline zo 16. februára 2010 sp. zn. 5 Co 20/2010 vo výrokoch o náhrade trov konania a v zrušenom rozsahu vec vracia Okresnému súde Žilina na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žilina rozsudkom z 28. októbra 2009 č.k. 17 C 81/2007-187 uložil žalovanej povinnosť odstrániť oplotenie pozostávajúce z pletiva, stĺpikov a dvoch brán, nachádzajúce sa na pozemku parcela č. CKN 64-zastavané plochy a nádvoria o výmere 768 m², kat. územie K. P. v miestach tak ako sú zakreslené na kópii geometrického plánu Ing. M. K. v konaní 8 C 488/1989 zo dňa 4.6.1990 overený Krajskou správou geodézie a kartografie, stredisko geodézie Žilina, nachádzajúceho sa na spojnici bodov B a B^č a to do 60 dní od právoplatnosti rozhodnutia. Návrh žalobcov 1/ až 3/, ktorým sa domáhali, aby žalovaná bola povinná trpieť právo prechodu peši, vozom a motorovým vozidlom po pozemku parcela č. CKN 64-zastavané plochy a nádvoria o výmere 768 m²

v kat. území K. P. po priestore vyznačenom na geometrickom pláne M. K., overenom dňa 4.6.1990 Krajskou správou geodézie a kartografie, stredisko geodézie Žilina v prospech žalobcu 3/ M. N.N., zamietol. Protinávrh žalovanej, ktorým sa domáhala zrušenia povinnosti vlastníka KNC parcely 64 strpieť právo prechodu peši, vozom a motorovým vozidlom po pozemku parcela KNC č. 64 v priestoroch vyznačenom na geometrickom pláne č. 8 C 488/1989 v prospech J. N., ktoré je zapísané na LV ako ťarcha na LV 191 katastrálne územie K. P., zamietol. Žalovanú zaviazal nahradiť žalobcom 1/ až 3/ spoločne a nerozdielne trovy konania v sume 1 187,31 € na účet ich právnej zástupkyne do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia. Rozhodnutie o náhrade trov konania odôvodnil ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p., keď mal za to, že pri spojených veciach plne úspešnými účastníkmi boli žalovaní 1/ až 3/, ktorým priznal dôvodne vynaložené trovy konania, vychádzajúc z vyhlášky č. 655/2004 Z.z.

Krajský súd v Žiline rozsudkom zo 16. februára 2010 sp. zn. 5 Co 20/2010 rozsudok súdu prvého stupňa v celom rozsahu potvrdil a účastníkom nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. V plnom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku, v ktorom nezistil žiadne pochybenie. Pri rozhodovaní o náhrade trov odvolacieho konania vychádzal z § 142 ods. 1, § 151 ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. s tým, že žiaden z účastníkov nemal úspech, pokiaľ išlo o rozsah odvolania.

Na základe podnetu žalovanej podal generálny prokurátor Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie proti rozsudku prvostupňového i odvolacieho súdu v časti výroku o náhrade trov konania. Navrhol rozsudky v napadnutej časti zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie z dôvodu, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.). Poukázal na to, že rozhodnutie súdu o náhrade trov konania musí byť, vzhľadom na zákonom predpokladané varianty jeho priznania, riadne odôvodnené. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu musí byť zrejmé, prečo súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozhodnutia. Absencia odôvodnenia výroku o trovách konania má za následok nepreskúmateľnosť rozhodnutia. Ustanovenie § 142 O.s.p. za určujúci faktor pri rozhodovaní súdu o náhrade trov konania považuje mieru úspechu vo veci samej. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa nevyplýva, prečo súd dospel k záveru, že žalobcovia 1/ až 3/ mali plný úspech vo veci, keď k takémuto záveru nie je možné dospieť na základe porovnania výsledku konania a návrhom uplatnených nárokov, ako sa súd vysporiadal s čiastočným úspechom žalovanej v konaní, resp. s jej neúspechom vo vzťahu k uplatnenému protinávrhu. Napriek odvolaniu žalovanej proti rozsudku súdu

prvého stupňa smerujúcemu i do časti výroku o náhrade trov prvostupňového konania, odvolací súd sa nevysporiadal s absenciou riadneho odôvodnenia výroku o náhrade trov konania a ani jeho vecnou správnosťou.

Žalobcovia 1/ až 3/ vo vyjadrení navrhli mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky v súlade s § 243b ods. 1 O.s.p. zamietnuť. Uviedli, že v konaní nebol úspešný len žalobca 3/, ktorý si však náhradu trov neuplatnil, a preto súdy správne vychádzali z plného úspechu žalobcov 1/, 2/ v konaní.

Žalovaná sa vo svojom vyjadrení stotožnila s dôvodmi uvedenými v mimoriadnom dovolaní.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.) na základe podnetu účastníčky konania (§ 243e ods. 1 a 2 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. a § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. môže byť mimoriadne dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako boli v mimoriadnom dovolaní označené, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na posúdenie dovolacích dôvodov uvedených výslovne

v mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky, ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 O.s.p. (tzv. vady zakladajúce zmätočnosť konania). O vadu tejto povahy ide vždy vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Žiadna z vád uvedených v § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nebola v mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky namietaná a v konaní o tomto opravnom prostriedku nevyšla najavo. Dovolací súd so zreteľom na obsah mimoriadneho dovolania a tiež zákonnú povinnosť vyplývajúcu z § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. osobitne skúmal, či účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Dôvodom, zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov.

Z obsahu mimoriadneho dovolania vyplýva, že konanie v danej veci má byť postihnuté vadou, ktorá mala spočívať v nepreskúmateľnosti dôvodov, na ktorých súdy založili rozhodnutie o náhrade trov konania. Predovšetkým neuviedol, akú mieru úspešnosti vo veci samej dosiahli účastníci konania, či a ako bola zhodnotená účelnosť nimi uplatnených nákladov.

K vyššie uvedenej námietke považuje dovolací súd za potrebné uviesť :

Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry EŠĽP. Judikatúra tohto súdu teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide

o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie aj v náleze III. ÚS 119/03-30. Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03). Právo účastníka súdneho konania na riadne odôvodnenie rozhodnutia je jednoznačne takým procesným právom, ktoré mu je v občianskom súdnom konaní priznané za účelom obhajenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

V súlade s § 157 ods. 2 O.s.p. musí súd podať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozsudku. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak súd po skutkovom ustálení veci podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil zistený skutkový stav.

Zmyslom a účelom inštitútu náhrady trov konania pred všeobecným súdom je poskytnúť úspešnému účastníkovi náhradu tých trov konania, ktoré vo vecnej a časovej súvislosti s konaním musel alebo bude musieť nepochybné zaplatiť, pričom by ich nemusel zaplatiť, ak by tu nebolo konanie pred všeobecným súdom. Výnimky z tohto pravidla musí ustanoviť zákon; tieto sa musia uplatňovať len za splnenia všetkých zákonom

ustanovených podmienok a skôr reštriktívne, napr. takou výnimkou je nepriznanie náhrady trov konania podľa § 150 O.s.p. (porovnaj napr. II. ÚS 31/04).

Ustanovenie § 142 O.s.p. vyjadruje zásadu zodpovednosti za výsledok sporového konania, táto znamená, že účastník, ktorý mal v konaní plný úspech, má právo na náhradu všetkých účelne vynaložených trov konania; táto je obmedzená na náhradu všetkých trov vynaložených na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva. Posúdenie účelnosti závisí od konkrétnych okolností tej-ktorej veci.

Účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná plnú náhradu trov konania proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal (§ 142 ods. 1 O.s.p.). Účastníkovi, ktorý mal vo veci prevažný úspech, súd prizná pomernú časť nákladov konania, t.j. pomerné trovy konania, proti účastníkovi, ktorý mal vo veci prevažný neúspech (§ 142 ods. 2 O.s.p.). Ak je úspech a neúspech oboch účastníkov rovnaký (resp. takmer rovnaký), súd rozhodne, že žiadny z účastníkov nemá na náhradu trov konania právo (§ 142 ods. 2 O.s.p.).

V prípade ak má byť náhrada trov konania rozdelená (§ 142 ods. 2 O.s.p.), je potrebné určiť pomer úspechu oboch účastníkov vo veci a od úspechu účastníka (víťaznej strany) odpočítať jeho neúspech (t.j. určiť mieru úspechu druhej strany). Vo výške rozdielu má účastník právo, aby mu druhý účastník nahradil pomernú časť nákladov, ktoré vynaložil pri účelnom uplatňovaní alebo bránení práva.

V predmetnej veci prvostupňový súd rozhodol o náhrade trov konania podľa § 142 ods. 1 O.s.p. tak, že priznal, podľa jeho názoru, plne úspešným žalobcom 1/ až 3/ náhradu trov konania. Tento jeho záver, ktorý dostatočne neodôvodnil, je navyše v rozpore, ako správne uviedol mimoriadny dovolateľ, so znením výroku rozsudku súdu prvého stupňa, ako i jeho odôvodnením, keď návrh žalobcov (tak znie výrok, a nie návrh žalobcu 3/, na čo poukazovali žalobcovia 1/ až 3/ vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu), ktorým sa domáhali, aby žalovaná bola povinná trpieť právo prechodu peši, vozom a motorovým vozidlom po pozemku parcela č. CKN 64-zastavané plochy a nádvoría o výmere 768 m² v kat. území K. P. po priestore vyznačenom na geometrickom pláne M. K., overenom dňa 4.6.1990 Krajskou správou geodézie a kartografie, stredisko geodézie Žilina, zamietol.

Z uvedeného je zrejmá čiastočná miera procesného úspechu i žalovanej vo vzťahu k náhrade trov konania, na ktorý však súd prvého stupňa pri rozhodovaní o náhrade trov konania neprihliadol a tento svoj záver ani neodôvodnil.

Výrok rozsudku odvolacieho súdu o trovách odvolacieho konania je nielen že nepreskúmateľný, ale i protirečivý. Odvolací súd, ktorý sa v odôvodnení svojho rozsudku vôbec nezaoberal odvolaním napadnutým výrokom o trovách prvostupňového konania, uviedol vo výroku svojho rozsudku, že : „Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva“, ktorý výrok odôvodnil iba tým, že : „Pri rozhodovaní o náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd vychádzal z ust. § 142 ods. 1, § 151 ods. 1 v spojení s ust. § 224, ods. 1 O.s.p. s tým, že žiaden z účastníkov nemal úspech, pokiaľ ide o rozsah odvolania“. Ustanovenie § 142 ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. je však koncipované ako nárok na plnú náhradu trov konania, priznanú tomu z účastníkov, ktorý mal plný úspech vo veci, nie opačne. Pokiaľ chcel vyjadriť odvolací súd pomer (ne)úspechu v odvolacom konaní, výrok rozsudku o trovách konania mal znieť „žiadny z účastníkov nemá na náhradu trov odvolacieho konania právo“ (súladne s § 142 ods. 2 O.s.p.). Odvolací súd rozhodnutie o náhrade trov odvolacieho konania musí vždy odôvodniť, a to i v prípade, ak pri odôvodnení rozhodnutia vo veci postupuje podľa § 219 ods. 2 O.s.p.

Na základe uvedeného dospel odvolací súd k záveru, že odôvodnenie napadnutých rozsudkov prvostupňového i odvolacieho súdu vo výrokoch o náhrade trov konania, nezodpovedá v plnom rozsahu požiadavke preskúmateľnosti a presvedčivosti súdnych rozhodnutí. Za dôvodnú preto možno v tejto súvislosti považovať námietku v mimoriadnom dovolaní o nepreskúmateľnosti rozhodnutí súdov, pokiaľ ide o náhradu trov konania. Právo účastníka na to, aby mu súd riadne odôvodnil rozhodnutie, patrí k základným a neopomenuteľným procesným oprávneniam účastníka konania. Postupom prvostupňového i odvolacieho súdu nebolo toto právo žalovanej zachované.

So zreteľom na uvedenú vadu, ktorou súdy odňali možnosť konať pred súdom účastníkovi konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. je mimoriadne dovolanie opodstatnené, lebo rozhodnutie vydané v konaní postihnutom touto procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto napadnutý rozsudok prvostupňového i odvolacieho súdu zrušil vo výrokoch o náhrade trov konania a vec

v rozsahu zrušenia vrátil Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243b ods. 3 O.s.p.).

S prihliadnutím na dôvod (tzv. zmätočnosti), pre ktorý dovolací súd zrušil rozsudky v napadnutej časti, nezaoberal sa opodstatnenosťou námietky v mimoriadnom dovolaní, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. novembra 2011

JUDr. Soňa Mesiarkinová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová